

ГОМЕР. ІЛІАДА

Пісня 22. УБИВСТВО ГЕКТОРА

З позначеними скороченнями

- 1] Наче сполохані лані, трояни, добігши до міста,
- 2] Піт обтирали і спрагу питтям вдовольняли жагучу,
- 3] Мовчки до визубнів муру схилившись. Тим часом ахеї
- 4] Вже із щитами на плечах підходили близько до муру.
- 5] Гектор же, згубною долею скутий, один залишився
- 6] Під Іліоном самим, недалеко від Скейської брами.
- 7] До Пелеона з таким Аполлон тоді словом звернувся:
- 8] "Що ж це ти, сину Пелеїв, так швидко за мною женешся,
- 9] Смертний — за богом безсмертним? Ти, мабуть, того і не знаєш,
- 10] Що не людина, а бог я, і так розлютився шалено?
- 11] Навіть не дбаєш про битву з троянами, що утікають
- 12] З жахом до міста свого, а ти лише час тут марнуєш.
- 13] Не сподівайся убить мене: смерті-бо я не підвладний!"
- 14] Гнівом охоплений, так Ахілл відповів прудконогий:
- 15] "Ти ошукав, дальносяжче, мене, із богів найхитріший,
- 16] Вдаль заманивши від мурів! Без тебе троян ще багато
- 17] Гризли б тут землю зубами, назад в Іліон не вернувшись!
- 18] Ти мене слави позбавив великої. Тож врятувати
- 19] Легко троян тобі: помсти в майбутньому ти не боїшся!
- 20] Хоч на тобі навіть сам я помстився б, якби моя сила!"

- 21] Мовивши так, до міста він вирушив, повен одваги,
- 22] Мовби із повозом кінь, що в гонах бере нагороду,
- 23] Ледве землі доторкаючись, легко летить по рівнині, —
- 24] Ступнями так безустанно Ахілл миготів і коліньми.
- 25] Перший Пріам, староденний Ахілла помітив очима,
- 26] Як по рівнині той мчав і сявав озброєнням мідним,
- 27] Наче зоря, що наприкінці літа виходить на небо
- 28] Й сяє яскраво між зір незліченних у темряві ночі, —
- 29] Псом Оріона зорю ту блискучу в людей називають.
- 30] Найяскравіша вона, але знаком бува лиховісним
- 31] І вогневицю виснажливу людям нужденним приносить.
- 32] Так же і мідь у героя, що мчав, на грудях блищала.
- 33] Заголосив староденний, і, високо руки піднявши,
- 34] По голові себе бив, і, стогнучи, любого сина
- 35] Голосно став він благати, а той перед брамою Трої
- 36] Все ще стояв, рішучості повен з Ахіллом змагатись.
- 37] Руки до сина простягнувши, старий йому жалісно мовив:
- 38] "Гекторе, любе дитя, не чекай ти цього чоловіка
- 39] Сам, наодинці, бо стрінеш загибель свою незабаром,
- 40] Сином Пелея подоланий, — він набагато сильніший,
- 41] Ревний занадто! Коли б він безсмертним так само був любий,
- 42] Як і мені, його пси й коршаки б незабаром терзали
- 43] В полі, й скорбота страшна одлягла б од мого тоді серця.
- 44] Тож багатьох одібрав він у мене синів благородних,

- 45] Вбивши або у полон їх на острів далекий продавши.
- 46] Навіть і зараз я серед троян, що вернулись до міста,
- 47] Двох не побачив синів — Лікаона і з ним Полідора,
- 48] Що Лаотоя, жінок володарка, мені породила.
- 49] А як живі вони в стані ворожому, їх незабаром
- 50] Міддю і золотом викупим ми, — цього в нас багато, —
- 51] Досить за донькою Альт дарував мені, старець славетний.
- 52] А як померли вони і зійшли до оселі Аїда, —
- 53] Смуток огорне мене і матір, що їх породила.
- 54] Інші ж троянські осельники той відчуватимуть смуток
- 55] Дуже недовго, — лиш ти б не загинув, Ахіллом підтятий.
- 56] Отже, дитя моє, в мури ввійди, щоб троян і троянок
- 57] Урятувати й не дати великої слави зажити
- 58] Сину Пелея, та й милого б сам ти життя не позбувся.
- 59] Зглянься й на мене, бездольного, нині-бо я, безталанний,
- 60] Мислю ще, завтра ж пошле мені батько Кронід — на порозі
- 61] Старості — долю жахливу, й багато я лиха побачу:
- 62] Любих загибель синів і дочок загнання в неволю,
- 63] їхні сплюндровані спальні, маленьких діток нерозумних,
- 64] В несамовитості дикій об землю розбиваних люто,
- 65] Та невісток, полонених руками ахеїв жадливих.
- 66] А наостанку й самого мене під дверима вхідними
- 67] Хижі терзатимуть пси, коли, вдаривши гострою міддю,
- 68] Хтось мені груди пройме і вихопить душу із тіла, —

69] Пси з підворіття, що сам при своєму столі годував я,
70] Крові моєї нап'ються і, аж одурівши від неї,
71] Перед дверима розляжуться. Це юнакові не сором,
72] В битві наклавши життям під ударами гострої міді,
73] Мертвим лежати, бо весь він прекрасний, хоч десь би й розкрився.
74] А як чоло посивіле в убитого старця та сиву
75] Бороду й тіло його неприкрите пси оскверняють, —
76] Що жалюгідніше може для смертної бути людини?"
77] Так староденний благав і, захопивши волосся руками,
78] Рвав із чола свого, Гектора серця, проте, не схилив він.
79] Й матері його заридала, рясні проливаючи сльози,
80] Лоно рукою відкрила, а другу на груди поклала
81] І, проливаючи сльози, промовила слово крилате:
82] "Змилуйся, Гекторе, сину мій, зглянься на матінку рідну,
83] Що твої сльози колись оцими грудьми гамувала,
84] Сину мій любий, згадай це і з ворогом лютим змагайся,
85] Тільки з-за муру один не виходь перед лави передні
86] Ревний занадто! Як вб'є тебе він, то на смертному ложі
87] Вже не оплачу ні я тебе, любе дитя, моя парость,
88] Ані дружина із посагом щедрим, тебе лиш далеко,
89] Біля аргейських човнів, шматуватимуть пси прудконогі!"
90] Так із сльозами обоє вони свого любого сина
91] Палко благали, та Гектора серця, проте, не схилили.
92] Велетня ждав він Ахілла, що вже наближався до нього.

93] Як подорожнього хижий дракон у лігві гірському чатує,
94] Зілля наївшись отруйного, й хижої сповнений люті,
95] І причаївшись, із лігва свого визирає страшливо, —
96] Так же і Гектор стояв, охоплений запалом буйним,
97] Щит осяйний до виступу вежі іззовні схиливши.
98] Мовив тоді він до себе, відважним обурений духом:
99] "Горе мені! Якщо я за цей мур чи за браму сховаюсь,
100] Полідамант мене перший образливим словом зустріне,
101] Що він до міста троян одвести мені радив раніше,
102] В ніч ту злочасну, як вийшов до бою Ахілл богосвітлий.
103] Я ж не послухав його. А було б набагато це краще!
104] Нині ж, коли стільки люду своїм погубив я безглуздям,
105] Сором мені і троян, і троянок у довгім одінні,
106] Щоб не закинув хто-небудь із них тоді, гірший од мене:
107] "Гектор наш люд погубив, на свою покладаючись силу".
108] Так говоритимуть. Тож набагато було б мені краще
109] Як не в двобої здолати Ахілла й звитяжно вернутись,
110] То від руки його славно загибель прийнять перед містом.
111] Чи, може, краще на землю шолом важений покласти
112] Й щит свій опуклий, і, гострого списа до муру схиливши,
113] Із бездоганим Ахіллом, Пелеєвим сином, зустрітись,
114] І обіцяти віддати Атрідам Єлену, й вернути
115] Всі скарби, що їх Александр у човнах крутобоких
116] До Іліона привіз, — що й було тої звади початком, —

117] Це повернути Атрідам. Крім того, із військом ахейським
118] Всі поділити скарби, заховані в нашому місті,
119] Zobов'язав би й старійшин троянських я клятвою потім.
120] Не затаївши нічого, на дві поділити частини
121] Всі ті скарби, що має їх наше уславлене місто.
122] Нащо, проте, цими мислями любе тривожити серце?
123] Ні, не піду до Ахілла: моїх він благань не вшанує
124] І без усякого жалю і сорому, наче ту жінку,
125] Вб'є мене, голого, щойно я з себе озброєння скину.
126] Нам не годиться від дуба і каменя з ним починати
127] Марну розмову, неначе тій дівчині та юнакові, —
128] Дівчині та юнакові, що ніжну провадять розмову.
129] Краще нам збройно для бою рішучого швидше зійтись, —
130] Будемо бачить, кому із нас славу воздасть олімпієць".
131] Так міркував він і ждав. До нього Ахілл наближався,
132] Мов Еніалій — Арей войовничий — в шоломі гривастім.
133] Ясень страшний пеліонський на правім рамені у нього
134] Злегка похитувався, мідь його зброї блищала світлим
135] Сяйвом вогню чи промінням яскравого сонця на сході.
136] Гектор же, щойно побачив його, затремтів. Не посмів він
137] Ждать його й кинувсь тікати, за собою лишаючи браму.
138] Слідом погнався Пелід, на швидкі покладаючись ноги,
139] Так же, як сокіл у горах, з пернатих усіх найбистріший,
140] Легко під хмарами гонить сполохану горлицю дику

- 141] Й мечеться там на всі боки, а сокіл із клекотом хижим
- 142] Швидко її настигає, здобичі прагнучи серцем.
- 143] Рвавсь так Ахілл уперед, та вздовж іліонського муру
- 144] З трепетом Ректор тікаючи, дужими рухав коліньми.
- 145] Мимо дозорного пагорба й смоков, овіяних вітром,
- 146] Бігли вздовж муру міського обидва шляхом вони битим.
- 147] До струменистих джерел вже добігли вони. Дві криниці
- 148] Витоки звідти дають течії вирового Скамандру.
- 149] Теплою перша струмує водою, і завжди парує
- 150] Хмара над нею густа, як дим лісового пожару.
- 151] Друга ж і влітку холодним як лід струменіє потоком,
- 152] Наче той град крижаний або снігу завія студена.
- 153] Поряд із ними — просторі, обкладені каменем гладко,
- 154] Гарні водойми, що в них блискуче вбрання своє мили
- 155] Жони прекрасні хоробрих троян та їх доньки вродливі
- 156] В мирні часи, як сюди не приходили вої ахейські.
- 157] Мимо промчали вони, той — рятуючись, той — здоганявши.
- 158] Сильний попереду мчав, настигав же, як вихор, багато
- 159] Дужчий від нього, — не бик-бо жертівний, не шкура бичача
- 160] Ціллю була їм, як це в бігових перегонах буває, —
- 161] Тут же ішлося за Гектора душу, впокірника коней.
- 162] Як в бігових перегонах, змагання мету обминувши,
- 163] Однокопиті проносяться коні, й їх жде нагорода —
- 164] Мідний триніг або жінка — на шану померлого мужа, —

- 165] Так вони тричі оббігли навколо Пріамове місто
- 166] В дужім бігу, аж стали дивитись на них і богове.
- 167] Отже, почав тоді мовити батько людей і безсмертних:
- 168] "Горе! На власні очі я гнаного круг Іліона
- 169] Любого воїна бачу, журбою за Ректора тяжко
- 170] Серце моє засмутилося! Скільки биків круторогих
- 171] Він на ущелинах Іди в верхів'ях і в високоверхій
- 172] Трої мені попалив! Сьогодні ж Ахілл богосвітлий
- 173] Гониться швидко за ним круг священного міста Пріама.
- 174] Отже, богове, подумайте й пильно тепер обміркуйте,
- 175] Чи врятувати від смерті його, чи дозволить Пеліду
- 176] Все ж подолать його, хоч він великою доблестю славен".
- 177] В відповідь мовить богиня йому ясноока Афіна:
- 178] "Батечку наш темнохмарний, о що ти сказав, громовладче!
- 179] Смертного мужа, якому давно вже приречена доля,
- 180] Від неминучої смерті хотів би ти все ж увільнити.
- 181] Дій, як волієш, та ми, усі інші боги, з цим не згодні".
- 182] Відповідаючи, так їй сказав на це Зевс хмаровладний:
- 183] "Трітогенес, дитя моє любе, не бійся! Хоч часом
- 184] І не ласкаво я мовлю, до тебе я завжди прихильний.
- 185] Зробиш, як розум підказує, хай тебе це не спиняє".
- 186] Те, що він мовив Афіні, було і самій їй до серця, —
- 187] Кинулась швидко вона із високих вершин олімпійських.
- 188] А прудконогий Ахілл безустанно за Гектором гнався.

- 189] Наче на оленя юного пес по узгір'ях полює,
190] Вигнавши з лігва, й жене по ярах та ущелинах диких,
191] Той, хоч умкне на хвилину, у хащах густих затаївшись,
192] Пес по сліду його знайде й женеться за ним, поки схопить.
193] Так від Пеліда не міг прудконогого й Гектор умкнути.
194] Скільки не кидався він, щоб Дарданської брами добігти
195] І заховатись під захистом міцно збудованих мурів,
196] Де б і трояни його захистили, стріляючи зверху,
197] Стільки й Пелід забігав наперед і на голу рівнину
198] Знов одганяв його, сам же міської тримався твердині.
199] Як уві сні не впіймать чоловікові іншого мужа —
200] Ані цей утекти, ані той наздогнати не може, —
201] Так ні настигнуть Ахілл, ані Гектор не міг і умкнути.
202] Як пощастило б од Кер ухилитись йому і від смерті,
203] Коб Аполлон дальносяжний востаннє йому не з'явився
204] На допомогу, надавши снаги й підбадьоривши ноги?
205] Воям ахейським кивав головою Ахілл богосвітлий
206] Ратищ на Гектора довгих і стріл гірких не метати,
207] Щоб не здобув би хто слави, а він тоді б другим лишився.
208] А як обидва вони до джерел учетверте добігли,
209] Батько безсмертних богів, терези золоті натягнувши,
210] Кинув на шальки два жереби довгопечальної смерті —
211] Гектора, коней баских упокірника, й другий — Ахілла,
212] І посередині взяв. Долі Гектора день похилився,

213] Вниз, до Аїду пішов, — Аполлон одвернувся од нього.

214] До Пелеона ж богиня прийшла, ясноока Афїна,

215] Та, перед ним зупинившись, промовила слово крилате:

216] "Зевсові любий Ахілле ясний! Сподіваюся, нині

217] До кораблів принесемо з тобою велику ми славу,

218] Гектора, хоч і який він неситий в бою, подолавши.

219] Не пощастить відтепер йому більше від нас ухилитись,

220] Не допоможе і Феб дальносяжний, хоч як би старався

221] Й повзав у Зевса в ногах, у егідодержавного батька.

222] Тож зупинись на часину й спочинь! А сама я подамся

223] До Пріаміда й схилю його вийти на бій із тобою".

224] Так говорила Афїна, і радо Ахілл їй скорився.

225] От зупинивсь він і сперся на ясен свій мідяногострий.

226] І до божистого Гектора миттю вона поспішила,

227] Постать Дейфоба прибравши і голос його неослабний,

228] Та, перед ним зупинившись, промовила слово крилате:

229] "Любий, як тяжко Ахілл утісняє тебе прудконогий,

230] Гонячи швидко навкруг священного міста Пріама.

231] Отже, спинімось, заждім його й будемо вдвох боронитись!"

232] В відповідь Гектор великий промовив їй шоломосяжний:

233] "Тож і раніше мені, Дейфобе, ти був найлюбіший

234] З рідних братів моїх, котрих Гекуба й Пріам породили.

235] Нині ж тебе я повинен тим більш поважати душею,

236] Що, мене в скрутї на власні побачивши очі, ти зваживсь

- 237] Вийти з-за мурів, тоді як інші за ними сховались".
- 238] В відповідь мовить йому ясноока богиня Афінa:
- 239] "Любий мій брате! Наш батько, й шановна матінка наша,
- 240] Й товариші всі один перед одним уклінно благали
- 241] В місті лишатись: таким-бо вони переповнені страхом!
- 242] Тільки ж за тебе тривогою там моє серце смутилось.
- 243] Ну-бо, сміливо ставаймо до бою й списів не щадімо
- 244] В січі завзятій, — побачимо ще, чи Ахілл прудконогий
- 245] Нас повбива й поволочить озброєння наше криваве
- 246] До кораблів глибодонних, чи ти його списом здолаєш!"
- 247] Мовила так і підступно його повела за собою.
- 248] А як, один проти одного ставши, зійшлись вони близько,
- 249] Перший Ахіллові Гектор сказав тоді шоломосяйний:
- 250] "Більш я не буду, Пеліде, як досі, тебе уникати.
- 251] Тричі оббіг я Пріамове місто священне, не смівши
- 252] Стріти твій напад. А зараз — дух мій мене спонукає
- 253] Стати грудьми проти тебе — здолаю чи смертю загину.
- 254] Але звернімось до вічних богів: вони кращими будуть
- 255] Свідками нам і нашу пильніше доглянуть умову.
- 256] Не оскверню я тебе, коли над тобою звитягу
- 257] Дасть мені Зевс, і душу із тіла твого відберу я.
- 258] Тільки славетне озброєння з тебе зніму я, Ахілле,
- 259] Тіло ж ахеям верну. Так само й зі мною ти вчиниш".
- 260] Глянув спідлоба і мовив до нього Ахілл прудконогий:

261] "Не говори мені, Гекторе клятий, про жодні угоди!

262] Як не бува між людьми і між левами клятв непорушних,

263] Як між вовками й ягнятами згоди не буде ніколи,

264] А без кінця споконвік одне з одним вони ворогують, —

265] Так і між нами не бути любові, не бути ніяким

266] Клятвам нерушним, аж поки один з нас чолом не поляже

267] Й крові його Арей не нап'ється, боєць войовничий.

268] Всю спогадай свою доблесть. Слід нині тобі особливо

269] Списником бути несхибним і дужим бійцем войовничим.

270] Більше тобі не втекти. Незабаром Паллада Афіна

271] Списом моїм подолає тебе. Спокутуєш нині

272] Сум мій по друзях моїх, повбиваних лютим тобою!"

273] Мовивши так, розмахнувсь і свого довготінного списа

274] Кинув, та вгледів його й ухиливсь осяйливий Гектор,

275] Вчасно присів, і спис мідногострий, над ним пролетівши,

276] В землю уп'явся. Вирвавши спис той, Паллада Афіна

277] Потай від Гектора, люду вождя, повернула Ахіллу.

278] Гектор тоді бездоганному сину Пелея промовив:

279] "Схибив ти! Видно, усе ж таки, богоподібний Ахілле,

280] Ти не від Зевса дізнався про долю мою, як хвалився.

281] Був балакун ти, словами готовий мене ошукати,

282] Щоб з переляку я сили позбувся й снаги бойової!

283] Не утікати мені я, не вженеш мені списа у спину!

284] Прямо іду проти тебе, проймеш мені груди, як тільки

285] Дасть тобі бог. А тим часом і сам ти мого стережися

286] Мідного списа. Бодай би цілком ти прийняв його в тіло!

287] Легшою стала б, напевно, війна й для троян із твоєю

288] Смертю. Для них-бо усіх найбільше являєш ти лихо!"

289] Мовивши так, розмахнувся, і свого довготінного списа

290] Кинув, і прямо у щит Ахіллові вцілив несхибно.

291] Але далеко одскочив той спис од щита. І розсердивсь

292] Гектор, як глянув, що спис пролетів із руки його марно.

293] Став він, збентежений: іншого-бо не було в нього списа.

294] Голосно він білощитного став Деїфоба гукати,

295] Щоб йому ратище дав, а того не було уже й близько.

296] Все зрозумів тоді Гектор, і так він до себе промовив:

297] "Горе мені! Мабуть, справді до смерті боги мене кличуть!

298] Я-бо гадав, що герой Деїфоб недалеко від мене,

299] Він же за мурами, в місті, й мене обманула Афїна!

300] Ось вже зловісна наблизилась смерть, і нікуди від неї

301] Не утекти. Як видно, давно уже це до вподоби

302] Зевсу й його дальносяжному синові, котрі раніше

303] Допомогали мені. І от доля уже настає.

304] Але нехай уже не без борні, не без слави загину,

305] Діло зробивши велике, щоб знали про нього й потомки!"

306] Мовивши так, він з піхов загострений вихопив меч свій,

307] Довгий, важений, що при стегні його дужім був завжди,

308] Зщуливсь і кинувся, наче орел отой високолетний,

- 309] Що на рівнину раптово із темної падає хмари
- 310] Ніжне ягнятко вхопити або полохливого зайця, —
- 311] Кинувся так же і Гектор, підносячи гострений меч свій.
- 312] Так же й Ахілл тоді з серцем, сповненим буйної сили,
- 313] Кинувся, груди могутні щитом прикриваючи круглим
- 314] Гарного виробу, а на чолі красувався блискучий,
- 315] Міддю окутий шолом, розвівалась над ним золотиста
- 316] Грива густа, що вправив Гефест її щільно у гребінь.
- 317] Так же, як сяє між зір незліченних у темряві ночі
- 318] Геспер, що в небі немає від нього яснішої зірки,
- 319] Сяло так і відточене вістря на списі Ахілла,
- 320] Що у правиці стрясав ним, готуючи Гектору лихо
- 321] І виглядаючи, де б йому ніжне уразити тіло.
- 322] Але ховалося тіло вождя під озброєнням мідним,
- 323] Славним, здобутим, коли подолав він Патроклову силу.
- 324] Там лиш, де кості-ключиці поєднують шию з плечима,
- 325] Горло біліло, — найшвидше душі там сягає загибель, —
- 326] Саме туди своїм списом ударив Ахілл богосвітлий,
- 327] І пройняло його вістря те ніжнюю шию навиліт.
- 328] Мідноважкий не пробив, проте, Гектору ясен горлянки,
- 329] Щоб у розмові з Пелідом мінятися міг він словами.
- 330] В куряву впав він, і крикнув, зрадівши, Ахілл богосвітлий:
- 331] "Гекторе, вбивши Патрокла, — невже врятуватись самому
- 332] Ти сподівався? Й мене не страшився, бо я був далеко?"

333] Дурню ти! На допомогу йому набагато сильніший

334] Ззаду, поміж кораблів глибодонних, товариш лишався —

335] Я, що коліна розслабив твої! Тебе розтерзають

336] Птахи з ганьбою і пси, а його поховують ахеї".

337] Весь знемагаючи, Гектор одрік йому шоломосяйний:

338] "Задля твоєї душі, і колін, і батьків твоїх рідних,

339] Псам, я благаю, не кидай мене під човнами ахеїв,

340] Матимеш золота й міді за це ти від мене багато:

341] Щедрі дарунки мій батечко дасть тобі й мати шановна,

342] Тільки верни моє тіло додому, щоб Трої синове

343] Й жони троянські, вогнем попаливши, його поховали".

344] Глянув спідлоба і мовив до нього Ахілл прудконогий:

345] "Псе, не благай мене задля колін і батьків моїх рідних.

346] Тільки б дав волю я серцю і гніву своєму, то м'ясо

347] Рвав би із тебе й сирим пожирав би, — таке ти накоїв!

348] Нині ніхто вже від псів голови не врятує твоєї,

349] Хоч би і в десять, і в двадцять разів привезли мені більший

350] Викуп, і, зваживши на терезах, обіцяли ще стільки,

351] Й золотом чистим вагу твого тіла звелів замінити

352] Син Дарданів Пріам, — і тоді твоя мати шановна,

353] Що народивсь ти від неї, на ложі тебе не оплаче, —

354] Пси лиш та хижі птахи розірвуть на шматки твоє тіло!"

355] Смертю конаючи, Гектор одрік йому шоломосяйний:

356] "Бачу, що добре я знаю тебе і дарма намагався

357] Переконати, бо серце у грудях у тебе залізне!

358] Та начувайся, щоб гніву богів не зазнати за мене

359] В день, коли славний Паріс і Феб-Аполлон дальносяжний

360] Вб'ють біля Скейської брами тебе, хоч який ти хоробрий".

361] Мовив він так, і смерть йому пільмою очі окрила,

362] Вийшла із тіла душа й подалась до оселі Аїда,

363] З плачем за долю свою, покидаючи юність і силу,

364] А до померлого все ж промовив Ахілл богосвітлий:

365] "Смертю умри! А я свою стріну загибель тоді, як

366] Зевс та інші безсмертні мені її схочуть послати!"

367] Мовлячи це, із убитого витяг він мідного списа

368] Й набік одкинув, а зброю його, закривавлену вельми,

369] Зняв із плечей. Звідусіль позбігались синове ахейські

370] І дивувались, красу споглядаючи й постать могутню

371] Гектора. Й жоден із них не минув його списом кольнути.

372] Дехто іще, на сусіда свого позираючи, мовив:

373] "Леле! А Гектор сьогодні на дотик неначебто м'якший,

374] Аніж коли на човни до нас полум'я кидав палюче!"

375] Мовлячи так, його ратищем кожен старався вколоти.

376] Зняв тоді зброю його прудконогий Ахілл богосвітлий,

377] Серед ахеїв він став і слово промовив крилате:

378] "Друзі мої, аргеїв вожді і порадики мудрі!

379] Нині, коли мені вічні богове дали подолати

380] Мужа, що більше нам лиха накоїв, ніж інші всі разом,

381] Спробуймо збройно на місто ударить, щоб знати напевно,
382] Що у троян тих на думці і що вони мають робити —
383] Чи покидять по загибелі Гектора місто високе,
384] Чи залишатися й твердо стоять, хоч його вже й немає.
385] Нащо, проте, цими мислями любе тривожити серце?
386] При кораблях-бо лежить неоплаканий, без поховання,
387] Мертвий Патрокл. Не забуду його, поки я між живими
388] Перебуваю і поки мене мої носять коліна.
389] Й хоч у Аїді про мертвих маємо ми забувати,
390] Свого товариша любого й там пам'ятатиму завжди!
391] Нині ж, пеан заспівавши, вернімось, юнацтво ахейське,
392] До кораблів глибодонних і трупа з собою візьмімо.
393] Слави сягли ми великої — Гектор поліг богосвітлий,
394] Той, що у Трої на нього усі, як на бога, молились!"
395] Мовивши так, він на Гектора діло замислив негідне:
396] Попробивав на обох йому дужих ногах сухожилля
397] В п'ятах, де щиколоть; ремені в них протягнувши бичачі,
398] До колісниці припнув, голові ж дав в пилу волочитись.
399] На колісницю зійшов, славу зброю убитого взявши,
400] Коней стьобнув батогом, і охоче вони полетіли.
401] Куряви хмара знялась над волоченим тілом, звихрилось
402] Чорне волосся, і вся голова його, досі прекрасна,
403] В поросі билась густім. Ворогам-бо його на наругу
404] Зевс хмаровладний віддав у ріднім вітчизнянім краї.

405] Пилом бруднилась його голова. А мати, на сина
406] Глянувши, стала ридати й, далеко від себе жбурнувши
407] Світлу намітку свою, виривать почала свої коси.
408] Жалібно й любий ридав його батько, й усюди навколо
409] Плач і сумне голосіння лунали по цілому місту.
410] Схоже було це найбільше на те, ніби Троя висока
411] Полум'ям вся негасимим од верху до низу палала.
412] Ледве стримать старого могли, що в нестямі шаленій
413] Вийти із міста крізь браму Дарданську кудись поривався.
414] В бруді дорожнім валяючись, всіх наоколо благав він,
415] Кожного з них на ім'я називаючи в тузі жалобній:
416] "Друзі, пустіть! Не журіться ви мною, дайте із міста
417] Вийти мені і мерщій до човнів перебігти ахейських!
418] Там нечестивого буду благати злочинного мужа,
419] Може, хоч роки мої пошанує й на старість нещасну
420] Зглянеться? Тож і на нього такий же старий дожидає
421] Батько Пелей, що родив його й викохав всім на загибель
422] Людям троянським, найбільше ж із них на горе для мене —
423] Скільки синів у квітучому віці моїх повбивав він!
424] Та ні за кого, хоч всіх мені жалко, я так не журюся,
425] Як за одного, що жаль за ним вгонить мене до Аїду, —
426] Гектора любого! Чом на руках не помер він у мене?
427] Слізьми тоді і риданням наситили б ми своє серце —
428] Матінка, що породила його, бідолашна, і сам я!"

429] Мовив крізь сльози він так, і плакали з ним городяни.

430] Заголосила у тузі гіркій між троянок Гекуба:

431] "Сину мій, нащо бездольній у муках нестерпних без тебе

432] Жити мені! І днями й ночами по цілому місту

433] Гордістю був ти моєю, був захистом нашій твердині,

434] Нашим троянам усім і троянкам, які, наче бога,

435] Теж шанували тебе, великою славою був їм,

436] Поки ти жив. Але доля і смерть тебе нині настигли!"

437] Мовила так у сльозах. Дружина ж не знала, що сталося

438] З Гектором. Ще не прийшов-бо вісник до неї правдивий,

439] Щоб сповістити, що за муром поліг її муж біля брами.

440] В дальнім покої високого дому багряню тканину

441] Ткала подвійну вона, в ній гаптуючи квіти взористі.

442] В домі вона на вогонь пишнокосим звеліла служницям

443] Мідний поставить великий триніг, щоби вчасно готова

444] Гектору тепла купіль була, тільки-но вернеться з бою.

445] їй не спадало й на думку, дурній, що яке тут купання, —

446] Гектора вбила руками Ахілла богиня Афіна.

447] Зойки почула вона й голосіння сумне біля вежі,

448] Й тілом усім затремтіла, і човник із рук її випав.

449] До пишнокосих служебниць вона тоді знову звернулася:

450] "Дві хай зі мною ідуть. Побачити треба, що сталося.

451] Голос свекрухи шановної чую, і серце у грудях

452] Б'ється, аж вискочить хоче до уст, аж коліна у мене

453] Гнуться, — лихо якесь над синами Пріама нависло.
454] Хай ці слова не досягнуть до вух, але вельми боюся,
455] Щоб могутньому Гектору нині Ахілл богосвітлий
456] До Іліона шляху не відтяв і, рівниною гнавши,
457] Згубного шалу й безтямної зваги навік не позбавив.
458] Не дожидає-бо ворога Гектор, сховавшись у натовп,
459] А виступає вперед, у відвазі ніхто з ним не рівний".
460] Мовивши так, із покоїв побігла вона, як менада,
461] З трепетом серця, й за нею слідом поспішали служниці.
462] Щойно дісталась до вежі й мужів, що юрбою стояли,
463] Вибігла швидко на мур і побачила здалеку тіло
464] Мужа, від міста нещадно волочене. Бистрії коні
465] Мужа її волокли до ахейських човнів глибодонних.
466] Темної ночі імла повила їй зволожені очі,
467] Навзнак, зомлівши зненацька, упала вона непритомна.
468] Світлу пов'язку зірвала з чола свого й плетену сітку
469] Із обручем і від себе далеко відкинула й бинду,
470] І покривало, що в дар їй дала золота Афродіта
471] Днини тієї, як Гектор повів її шоломосяйний
472] Від Етіона, численні віддавши за неї дарунки.
473] Та навколо ятрівки й зовиці її оточили
474] Й ледве живу її, в серце уражену, спільно тримали.
475] А як лише опритомніла, й дух в її серце вернувся,
476] Гірко вона заридала і мовила серед троянок:

477] "Гекторе, горе мені! Для однакої долі обоє
478] Ми народились — ти в Трої високій, Пріамовім домі,
479] Я ж у підгір'ї лісистого Плака, у Фівах славетних,
480] В домі вождя Етіона, що виховав, сам нещасливий,
481] Доньку нещасну, — було б мені краще на світ не родитись!
482] Нині зійшов ти в оселю Аїдову, в темні глибини,
483] Що під землею, мене ж удовою в невітїшному горі
484] В домі своєму лишив. Ще й наше мале немовлятко,
485] Що породили на світ ми, бездольні! Ні ти йому, мертвий,
486] Гекторе, ані тобі він на захист не стане ніколи.
487] Навіть якщо многослізних боїв він уникне ахейських,
488] Все ж у майбутньому тільки труди і печалі на нього
489] Ждатимуть. Межі відсунувши, лан його візьмуть чужії.
490] День сиротинства позбавить хлопчину й ровесників ігор.
491] Завжди похнюплений він і з заплаканим ходить обличчям.
492] Часом в нужді бідолашний до батькових звернеться друзів —
493] Того торкне за хітон, а того — за верхнє одіння.
494] Рідко хто зглянеться з них і кухля подасть сиротині,
495] Й той лише вмочить уста, а вже піднебіння й не встигне.
496] Інший товариш, в якого є й батько, і мати, із учти
497] Вижене, й боляче вдарить, і словом глузливим облає:
498] "Геть відціля! Немає отут, серед нас, твого батька!"
499] Весь у сльозах до матусі вдовиці повернеться хлопець
500] Астіанакс, що до цього часу на колінах у батька

501] Мозок лиш їв він з кісток із баранячим лоєм поживним.
502] А коли сон його брав і втомлявся од ігор дитячих,
503] Солодко він засинав у постільці, у няні в обіймах,
504] В ліжку м'якому, із серцем наповненим радощів ніжних.
505] Нині ж натерпиться горя, коханого батька позбувшись,
506] Астіанакс, як трояни його називали. Один-бо
507] Ти захищав у них, Гекторе, брами і мури високі.
508] При кораблях крутобоких, далеко від рідного дому
509] їстиме труп твій черва, коли пси вже наситяться голим
510] Тілом твоїм, хоч багато одінь і тонких, і ошатних
511] В домі у тебе лежить, жіночими тканих руками.
512] Але одіння тонке в огнистім спалю я багатті,
513] Користі з нього ніякої, в нім-бо тобі не лежати, —
514] Хай же на славу тобі все згорить між троян і троянок!"
515] Мовила так крізь ридання, й навколо жінки голосили.

Переклад Бориса Тена

<https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=529>